

Pohjois-Pohjanmaan rakennettu kulttuuriympäristö 2015

Haapavesi

MAAKUNNALLISESTI JA VALTAKUNNALLISESTI (RKY 2009) ARVOKKAAT ALUEET SEKÄ NIIDEN SISÄLTÄMÄT KOHTEET

HAAPAJÄRVI

Haapaveden kotitalousoppilaitos ja Mustikkamäen viljelymaisema (RKY 2009)

Haapaveden kotitalousoppilaitos

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

Haapaveden Vanhatien raitti itäosa (RKY 2009)

Haapaveden kirkko

Haapaveden koulumuseo

Honkalan talo

Jyrinki

Karvosen talo

Kauppinen

Leppälahti

Myyrilän lääkäritalo

Rauhala

Rauhaniemi

Sanen talo

Tähtelä

Vanha pappila

Vanha-Arava

Vanhantien jälleenrakennuskauden pientalot

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

Haapaveden Vanhatien raitti länsiosa (RKY 2009)

Castrenin talo

Einolan virkamiestalo

Haapaveden Opisto

Käräjäojan talo

Laaksola

Mäkitalo

Pohjoismaiden Yhdyspankin talo

Salon talo

Staudingerin talo

Vanhatie 15

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

valtakunnallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

paikallisesti arvokas

maakunnallisesti arvokas

MAAKUNNALLISESTI ARVOKKAAT KOHTEET, JOTKA EIVÄT SISÄLLY ALUEISIIN

Kohteet on merkitty luetteloon maarekisterikyllittäin

AINALI

Heinola ja Karihtala

Karhukankaan koulu

Korkatin koulu

Koskela ja Vanha-Koskela

Männikkö

Mäyrä

Ollilan aitat

Rantonen

Vaitiniemen entinen kansakoulu

HAAPAJÄRVI

Ahonperä

Alatalo

Alatalo

Autio

Entisen Haapaveden kunnalliskodin pihapiiri

Haapaveden kirkon tapuli ja kirkkotarha

Haapaveden Osuusmeijeri

Haapaveden siunauskappeli ja Jaananmäen hautausmaa

Haavisto

Joutennivan mylly

Karsikkaan koulu

Koski
Kujala
Kukkura
Kytökylän koulu
Kärjäjojan vesiratasmylly
Kääriä
Körö
Murtomäki ja Reijuksen niittypirtti ja ladot
Mäkelä
Olliila
Pajalan aitta
Pokela
Ranta-Huikari
Rapinojan karjamaja
Ryytipajala ja Pajala
Salliperän koulu
Savikko
Takalo
Tiensuu ja Tienvieri
Törmälehto ja Törmälä
Urheilumaja
Uusitalo
Vatjusjärven koulu
Vatjusjärven Mylly Veljekset Ruuska
Ylä-Herrala

MIELUSKOSKI

Ansalehto ja Ansala
Heimola (Vanhala)
Humalojan koulu
Jääskelän aitta
Koivurinta
Koski
Mieluskylän koulu
Mieluskylän nuorisoseurantalo
Niva
Ollalan nuorisoseuran talo
Rantapekkala
Uusi-Rytty

alueen nimi: **Haapaveden kotitalousoppilaitos ja Mustikkamäen viljelymaisema (RKY 2009)**

pääas. kunta: Haapavesi

pääas. kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: agraarimaisema

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Haapaveden kotitalousoppilaitos

kuvaus:

Haapaveden kotitalousoppilaitos on Suomen ensimmäinen tytöille tarkoitettu talouskoulu. Koulun eri-ikäiset rakennukset yhdessä naapuripihiiriin kanssa muodostavat tiiviin rakennusryhmän viljelysten keskellä.

Haapaveden kotitalousoppilaitos sijaitsee Haapaveden kirkonkylän itäpuolella, Haapajärven viettävällä rinteellä Mustikkamäen viljelysalueen keskellä.

Arkkitehti Wivi Lönnin suunnittelema vanha koulurakennus vuodelta 1911. Kaksikerroksisen huvilamaisen rakennuksen arkkitehtuurissa näkyy jugendin tyylipiirteitä. Vanhaan koulurakennukseen liittyy alkuperäinen muotopuutarha, josta avautuu kaunis näkymä alas järvelle. Oppilaitokseen kuuluu 300 ha opetustila. Koulun rakennuksiin kuuluu lisäksi mm. kolme vanhaa aittaa.

Koulun pihiiriä täydennettiin 1980-luvulla arkkitehtitoimisto NVV:n suunnittelemalla asuntolarakennuksella, joka on maakunnallisesti merkittävä lisä arvokkaaseen pihiiriin.

historia:

Ruostinna Nora Pöyhönen (os. Europaeus) perusti keittokoulun ja kasvitarhan Haapaveden pappilaan 1893. Pöyhönen oli puutarha-alalla merkittävä uudistaja ja hän toimitti koulun alussa oman oppikirjan kasvinhoidosta ja maanviljelyksestä. Keittokoulun opetusohjelmaan kuului lähinnä kasvisruokien valmistusta ja tietoa ravintoaineista. Pöyhönen sai tukea koulun perustamiseen Oulun läänin talousseuralta sekä maanviljelyshallituksen johtajalta J. Gripenbergiltä.

Nykyiselle paikalleen koulu siirtyi 1906, jolloin Nora Pöyhönen osti Alamaan tilan. Wivi Lönn suunnitteli koulurakennuksen lisäksi myös koulun huonekalut. Koulun rinteeseen kasvatettiin mm. kuusiala suojaamaan istutuksia. Koulun puisto oli nähtävyys 1920-1930-luvuilla.

Valtio lunasti koulun 1955 ja 1960-luvulla koululle rakennettiin uusi päärakennus. Siika-Pyhäjoen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymälle koulu siirtyi 1995 ja sen nimi muuttui Haapaveden kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitokseksi. Vuonna 2000 koulun nimi muuttui muotoon Haapaveden ammattioppilaitoksen palvelu- ja luontoalan yksikkö, Nora.

arviointi:

Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö RKY 2009 (http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1409).

Kuuluu maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen Mustikkamäen – Sulkakylän kulttuurimaisema ja Haapajärven rannat.

lähteet:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1409

Kansallinen elämänkerrasto IV. 1932 (Pöyhönen).

Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliiton vuosikirja 1935.

Anja Pöyhönen, Sata vuotta ruustinnan koulua. 1992.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Leena Iisakkila, Haapaveden kasvitarha- ja keittokoulu ja ruustinnan puutarhat. Hortus fennicus, Suomen puutarhataide. Viherympäristöliitto & Suomen puutarhataiteen seura 2001.

Maija-Liisa Nieminen ja Katariina Anttila, Luomukeittokirja 2003.

Haapaveden ammattiopiston www-sivut: <http://www.hao.fi/sivu/fi/etusivu/historia/> (8.10.2007)

Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto, 2014

kohteen nimi: **Haapaveden kotitalousoppilaitos**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-6-60

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: pääarakennus 1911

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Haapaveden kotitalousoppilaitos on Suomen ensimmäinen tytöille tarkoitettu talouskoulu. Koulun eri-ikäiset rakennukset yhdessä naapuripihapiirin kanssa muodostavat tiiviin rakennusryhmän viljelysten keskellä.

Oppilaitoksen puistomainen pihapiiri on Haapajärveen viettävällä rinteellä Mustikkamäen viljelysaukean keskellä.

Arkkitehti Wivi Lönnin suunnittelema vanha koulurakennus vuodelta 1911. Kaksikerroksisen huvilamaisen rakennuksen arkkitehtuurissa näkyy jugendin tyylipiirteitä. Vanhaan koulurakennukseen liittyy alkuperäinen muotopuutarha, josta avautuu kaunis näkymä alas järvelle. Oppilaitokseen kuuluu 300 ha opetustila. Koulun rakennuksiin kuuluu lisäksi mm. kolme vanhaa aittaa.

Maakunnalliset arvot

Koulun pihapiiriä täydennettiin 1980-luvulla muun muassa arkkitehtitoimisto NVV:n suunnittelemalla asuntolarakennuksella, joka on maakunnallisesti merkittävä lisä arvokkaaseen pihapiiriin.

historia:

Kesällä 1892 lapsille järjestetty kasvitarha- ja keittokurssi oli alku maamme kasvitarhaopetuksen uranuurtajiin kuuluvan Haapaveden kasvitarha- ja keittokoulun yhä jatkuvalle toiminnalle. Haapaveden pappilaan sijoitetun koulun perustaja ja pitkäaikainen johtaja oli ruustinna Nora Pöyhönen (1849-1938). Heti toimintansa ensimmäisen 10-vuotiskauden aikana koulu sai lukuisia ykköspalkintoja ja mitaleita kasvitarha- ja maanviljelysnäyttelyissä menestyen myös Pietarin ja Tukholman kansainvälisissä näyttelyissä.

Kun muutto pappilasta tuli näköpiiriin ravasti Juho Pöyhösen sairastuttua, ruustinna osti vuonna 1903 kolmisen kilometriä kirkolta sijaitsevan Alamaan tilan 8 000 markalla. Myyjä oli maanviljelijä Iisakki Viitala. Paikkakunnan isännät arvostelivat ruustinna Pöyhöstä: "Olipa oikia akkain työ! Ostaapa nyt nuin ruma paik ka nuin tyyriillä hinnalla." Puuton, kivinen ja kuoppainen rinne tuntuikin pappilan pihapiiriin kukkaloiston jälkeen lohduttomalta. Vuosien mittaan Alamaan puutarhasta ja Suvitarhasta kehittyi kuitenkin suosittu vierailukohde. Koulun toiminta siirtyi pappilasta uuteen paikkaan Mustikkamäelle vuodesta 1907 alkaen. Alueen helmeksi kohosi sittemmin Wivi Lönnin suunnittelema pääarakennus eli nykyinen Ruustinnanhovi.

Vuonna 1911 alettiin kouluttaa myös kiertäviä neuvoja. Kesäajan kasvitarha- ja keitto kurssit nostivat vuotuisen oppilasmäärän jopa sataan. Monet saivat asunnon koulun lähiseutu jen taloissa. Koulun nimi muuttui vuonna 1919 Haapaveden kotitalousopistoksi ja 13 vuotta myöhemmin Haapaveden emäntäkouluksi. Johtajana toimi vuodesta 1919 Maiju Pöyhönen (1879-1930), vuodesta 1930 Elsa Pöyhönen (1883-1940) ja vuodesta 1940 Matti Pöyhönen (1880-1954). Kaikki kolme olivat oppilaitoksen perustajan lapsia. Haapaveden emäntäkoulu selviytyi 1930-luvun talousvaikeuksista, sotavuosista sekä sodan jälkeisistä mittavista rakennustöistä, jotka tosin jäivät osaksi kesken. Koulun johtajaksi tuli vuonna 1951 Matti Pöyhösen jälkeen hänen vaimonsa Irja o.s. Kaulio (1899-1990). Haapaveden emäntäkoulu siirtyi valtion omistukseen vuoden 1955 alussa.

Nora Pöyhösen nimeä kantavaa koulutilaa varten hankittiin lisämaita ja maatila sai uuden isännän toimesta uudet rakennukset vuosina 1956-1960, mm. kotieläinrakennuksen, kanalan, kellarit, kalustovajan ja suoladot. Kotieläinrakennus sisälsi 16-parsisen navetan, sikalan, tallin, viljan säilytystilat, kuivaamon ja korsirehuvaraston. Perunakellariin mahtui lähes 80 000 kiloa perunaa. Puutarhalle rakennettiin kaksi uutta kasvihuonetta, toinen tomaatille ja toinen kokeilumielessä salaatile, tillille ja persiljalle. Pääarakennus, lastenkoti ja asuntola, Kotila, peruskorjattiin ja henkilökunnalle valmistui 1959 Peltola. Myös ruokalan keittiötilat uudistettiin. Remonttien yhteydessä rakennetut uudet opetustilat mahdollistivat oppilasluvun nostamisen 40:stä 48:aan. Oppilaat jaettiin kahdeksaan ryhmään, joista kukin työskenteli vuorollaan koulun eri osastoilla.

Vuodesta 1953 emäntäkoulun opettajana toiminut agronomi Anja Pöyhönen otti vastaan koulun johtajan tehtävät vuonna 1962. Koulutilalla oli 1970-luvun alussa 20 lypsävää sekä 30-40 päättä nuorta karjaa, neljä-viisi emakkoa, porsaita sekä 200 kanaa. Alamaan tilan pellot oli valjastettu pääosin rehutuotantoon. Kotieläintalouden ohella puutarha muodosti merkittävän tuotantosunnan. Lasinalaista puutarha-alaa oli 1 400 neliötä, avomaaviljelyä noin hehtaari, taimistoa noin kaksi sekä istutuksia noin kolme hehtaaria. Suojaistutusten ansiosta puistosta löytyi monia näille seuduille harvinaisiakin kasveja. Koulutilan henkilöstöön kuuluivat työnjohtaja, maatyömies, karjakko ja tämän apulainen. Puutarhalla työskentelivät taas puutarhuri, apulainen ja kaksi-neljä harjoittelijaa. Emäntäkoulun oppilaat osallistuivat myös maatilan ja puutarhan töihin.

Haapaveden emäntäkoululle valmistui vuonna 1977 uusi päärakennus. Sittenmin Nora-nimen saanutta päärakennusta saneerattiin ja laajennettiin vuonna 1999. Päärakennuksen taakse kohosi vuonna 1986 asuntolaksi pienkerrostalo, joka sai nimekseen Sopula. Opiston pihapiirissä sijaitseva 2000-luvun alussa kaikkiaan 15 eri aikakausilta peräisin olevaa rakennusta. Lisäksi matkailualan koulutustarpeita varten oli oppilaitoksen metsäalueille rakennettu laavuja sekä vuonna 2002 kota.

Haapaveden emäntäkoulun opetus kohdistui 1970-luvun alussa lähinnä ruokatalouteen, kodinhoitoon, käsitöihin, puutarhaan ja maatalouteen. Yleislinjalla kiinnitettiin huomio tasapuolisesti kaikkiin maalaistalossa tehtäviin töihin, talouslinjalla puutarhanhoito ja maatalousopetus olivat taas sivuroolissa.

Vuosina 1982-2001 Haapavedellä annettiin sosiaalialan opetusta, mm. kodinhoitajakoulutusta. Kotitalousteknikoita koulutettiin vuosina 1985-2001, ja 1983 alettiin kouluttaa myös puutarhureita. Oppilaitoksen perinteikäs nimi muuttui vuonna 1986 Haapaveden kotitalousoppilaitokseksi ja viisi vuotta myöhemmin Haapaveden kotitalous- ja sosiaalialan oppilaitokseksi.

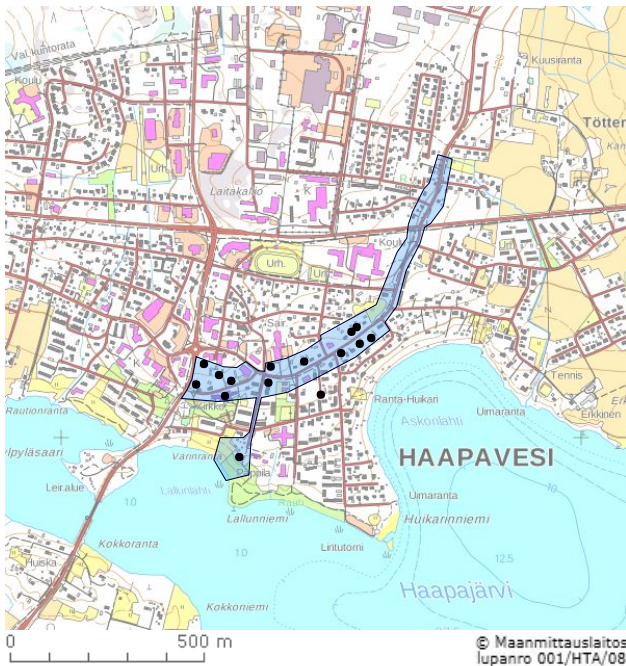
Talousvaikeuksiin joutuneen oppilaitoksen uudeksi omistajaksi tuli elokuussa 1995 Haapaveden ja seitsemän muun kunnan muodostama Siika-Pyhäjokialueen koulutuskuntayhtymä.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,T,I

lähteet:

Turunen Harri 2013. Uskallusta, intoa, ututteruutta - Haapaveden historiaa 1960-luvulta 2010-luvulle.

alueen nimi: **Haapaveden Vanhatien raitti itäosa (RKY 2009)**
 pääas. kunta: Haapavesi
 pääas. kylä/k. osa: Haapajärvi
 tyyppi: taajamaympäristö
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Haapaveden kirkko
 Haapaveden koulumuseo
 Honkalan talo
 Jyrinki
 Karvosen talo
 Kauppinen
 Leppälahti
 Myyrilän lääkäritalo
 Rauhala
 Rauhaniemi
 Sanen talo
 Tähtelä
 Vanha pappila
 Vanha-Arava
 Vanhantien jälleenrakennuskauden pientalot

kuvaus:

Haapaveden kirkkorylän läpi kulkevan Vanhatien raitin luonteva, rinnettä myötäilevä linjaus ja mittakaavaltaan yhtenäinen rakennuskanta muodostavat edustavan kokonaisuuden, joka kuvastaa maamme kirkkorylissä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa tapahtunutta kehitystä. Raitin tuntumaan on keskittynyt joukko kirkkorylän kantataloja ja pitäjän virkamiesten huvilamaisia asuinrakennuksia sekä julkisia että liikerakennuksia pihapiireineen.

Raitin länsiosassa rakennuskannaltaan ja ympäristöltään merkittäviä ovat mm. Mäkitalon 1910-luvun talonpoikaistalo ja Käräjäojan talo vuodelta 1903, Castrenin talo 1930-luvulta ja Einolan virkamiestalo, joka on ollut maanmittausinsinööri Gestrinin asuin- ja toimistotalo. Raitin keskiosalla ns. Tähtelän alueella sijaitsevat Tähtelän vanhan kievarin lisäksi Kauppinen vuodelta 1865 olevan kauppakartanon ehyt pihapiiri, Jyringin pihapiiri, entiseen kunnantupaan sijoitettu koulumuseo sekä kaksikerroksinen pankkirakennus. Raitin itäosassa sijaitsevat Myyrilän lääkäritalo 1920-luvulta, Rauhaniemi pihapiireineen ja puukujineen, Rauhala, Leppälahti 1920-luvulta sekä Karvosen talo 1930-luvulta, Kumpula ja Sanen talo. Rauhaniemi, Rauhala ja Sanen talo ovat olleet virkamiestaloja. Uusinta rakennuskantaa edustavat ydinkeskustan liike- ja hallintorakennukset rikkovat perinteistä mittakaavaa ja kylärakennetta.

Raitista erkanevan tien päässä järven rannalla on Haapaveden vanha pappila 1600-luvun lopulta periytyvällä paikalla.

Maakunnalliset arvot

Vanhantien raittia on täydennetty onnistuneesti jälleenrakennuskaudella. Vuonna 1958 valmistunut ryhdikäs kunnan vuokratilo Vanha-Arava ja Vanhantien varrella sijaitsevat 1950-luvun pientalot muodostavat arvokkaan uudemman kerrostuman.

1982 valmistunut Haapaveden kirkko sopii eleettömän muotokielensä ja massoitellunsa vuoksi hyvin Vanhantien raitin miljööseen.

historia:

Haapaveden kirkonkylän alueen pysyvä asutus vakiintui 1500-luvun puolivälin jälkeen; Haapaveden kylässä (aik. tunnettiin nimellä Pyhäjoen Haapajärvi) oli 1546 neljä taloa. Haapajärven pohjoisrannalle rakennettiin 1690-luvulla kirkko ja sen läheisyyteen pappila, joka on nykyisinkin samalla paikalla.

Haapavesi itsenäistyi kirkollis-hallinnollisesti Pyhäjoesta 1863-1866. Kunnallishallinnon luomisen ja maakaupan vapautumisen myötä kirkonkylän päätien, Vanhatien varrelle alkoi keskittyä kunnan virkamiesten asuinrakennuksia ja kauppaliikkeitä.

lähteet:

Haapaveden kirkonkylän rakennuskulttuurin luettelo, painamaton luettelo 1986.

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1408

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

Ruokonen K.A. (toim.)1948. Haapavesi ennen ja nyt I. Haapaveden nuorisoseurapiiri.

kohteen nimi: **Haapaveden kirkko**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-1-131
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1975-
ajoitusselite: valmistunut 1984
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Moderni kirkko, joka mittakaavaltaan onnistuneesti täydentää Vanhantien raittia.

historia:

Arkkitehtitoimisto Laiho-Pulkinen-Raunion suunnittelema kirkko valmistui 1984.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Ismo Hannula 1996. Kala- ja Pyhäjokilaakson kirkot

kohteen nimi: **Haapaveden koulumuseo**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-3-295

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1860-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: 01 Koulumuseo;

kuvaus:

Maisemallisesti keskeisellä paikalla sijaitseva 1800-luvulla rakennettu ja pitäjäntuvaksi alkujaan tarkoitettu hirsirakennus, jossa 1870 aloitti Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen maalaiskansakoulu.

Pitäjäntupa siirtyi muualle 1904 ja koulua laajennettiin 1914. Kotiseutumuseona rakennus on ollut 1950-luvulta saakka ja 2002 asti koulumuseona.

historia:

Koulumuseon rakennuksen ensimmäinen vaihe (vasen pää) on rakennettu alkujaan pitäjäntuvaksi, ja 1870 rakennuksessa aloitti Pohjois-Pohjanmaan ensimmäinen maalaiskansakoulu. Pitäjäntupa siirtyi muualle 1904 ja koulua laajennettiin 1914. Kotiseutumuseona rakennus on ollut 1950-luvulta saakka ja 2002 asti koulumuseona. Laajennusosa on purettu Nivalantien leventämisen yhteydessä ja koko rakennus oltiin purkaa 1989.

Härön talo on vanhemmasta hirsirunkoisesta asuinrakennuksesta 1946 nykyiseen asuunsa laajennettu asuinrakennus, jonka Haapaveden kaupunki osti 2001. Rakennus on siitä asti ollut osin käyttämättömänä ja kotiseutumuseon varastona. Kaupunki on suunnitellut purkavansa talon.

Molempien mahdolliset piharakennukset ovat hävinneet.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 1-3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993
 Rakennettu kulttuuriympäristö. Valtakunnallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset ympäristöt. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisu 16. Museovirasto, Ympäristöministeriö 1993
 Pohjois-Pohjanmaan museot, toim. Terttu Pellikka, Pohjois-Pohjanmaan museo 1987
 Museota Pohjois-Pohjanmaalla, toim. Päivi Haapasaari, Pohjois-Pohjanmaan museo 2002
 Pohjois-Pohjanmaan museon maakunnallisen museotyön arkisto, jossa mm. rakennuspiirustuksia
 Suullista tietoa antanut Outi Huurre 5.6.2006

kohteen nimi: **Honkalan talo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-4-232
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusseleite: 1907
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Päärakennus on Haapaveden vanhimpia lautarakenteisia asuinrakennuksia, jonka rakennuspiirustukset on aikoinaan tuotu Amerikasta. Rakennus on säilynyt ulkoasultaan lähes alkuperäisenä, erikoisena yksityiskohtanaan amerikkalaismalliset nostoikkunat. Myös sisustuksessa on tallella alkuperäisiä yksityiskohtia. 1907 rakennetussa, edelleen luonnonkivi- ja multapenkkiperustaisessa Honkalassa on toiminut vuosisadan alkuvuosikymmeninä Haapaveden kirjakauppa. Pihapiiri talousrakennuksineen ja puistomaisine puutarhoineen on rikastuttava osa raittia ja kyläkuva.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Jyrinki**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-3-147
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jyrinki on toinen Haapaveden keskustan 'amerikkalaistyyllisistä' asuinrakennuksista. Sen rakennutti Heikki Savikoski palattuaan Amerikasta 1930-luvun lopulla. Kermanvaaleaksi maalattu talo on pohjaltaan L-mallinen. Pulpettikattoinen lasikuisti sijaitsee siipien kainalossa. Pihapiirissä sijaitseva sauna on siirretty viereisen entisen kansakoulun pihasta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Isola Annaelina 2003. Haapaveden osayleiskaava 2020 - Keskustan alueen 2000-2002 inventoidut paikallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet ja aluekokonaisuudet.

kohteen nimi: **Karvosen talo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-4-33
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mansardikattainen 1930-luvun asuinrakennus, joka tuo oman lisänsä Vanhantien raitin ajalliseen kerroksellisuuteen.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Kauppinen**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-3-159
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: 1865
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha Vatasen kauppakartano vuodelta 1865 ja pihapiiri. Päärakennus on saanut yksityiskohdissaan vaikutteita kaupunkirakennuksista. Pihapiirissä on myös vuosisadan vaihteessa rakennettu asuinrakennus. Haapaveden ensimmäinen kauppa oli Vanhassa Vatasessa.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Leppälahti**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-4-443
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava 1920-luvulla rakennettu mansardikattoinen asuinrakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Myyrilän lääkäritalo**
 kunta: Haapavesi
 kiinteistötunnus: 71-402-100-1
 kylä/k.osa: Haapajärvi
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: ei määritelty
 ajoituselike: 1927
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1927 rakennusmestari Yrjö Vahen piirustusten mukaan rakennettu lääkärin vastaanotto- ja asuinrakennus. Nykyisin tämä mandarikattoinen talo toimii museona.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Turunen Harri 2013. Uskallusta, intoa, uutteruutta - Haapaveden historiaa 1960-luvulta 2010-luvulle.

kohteen nimi: **Rauhala**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-4-55
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800- ja 1900-luvun vaihteessa rakennettu virkamiestalo. Pihapiirissä on uutta rakennuskantaa.

arviointi:

MRKY2015: M

kohteen nimi: **Rauhaniemi**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-4-438
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusseleite: 1800-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjaratkaisultaan karoliininen 1800-luvulla rakennettu virkamiestalo ja sen pihapiiri. Päärakennuksen julkisivuissa on runsaasti koristeaiheita ja koko pihapiiri muodostaa kauniin kokonaisuuden.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993

kohteen nimi: **Sanen talo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-4-418
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: 1880-luvun loppu
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava 1900-luvun alussa rakennettu mansardikattoinen virkamiestalo. Talossa on koristeellisia kansallisromanttishenkisiä yksityiskohtia.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993

kohteen nimi: **Tähtelä**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-1-198
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: 1800-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Tähtelä (ent. Marttala) on Haapaveden vanhin kestikievarirakennus. Kievaritoiminta Marttalassa alkoi 1814 ja jatkui vuoteen 1916 sekä tässä talossa vielä 1930-luvulla. Talossa järjestettiin myös kuntakokouksia ennen kunnantuvan rakentamista 1870 sekä pidettiin kauppaa. Rehevän puuston ympäröimä kahdessa osassa rakennettu talo, jonka keskellä on kaksikerroksinen poikkipääty, on tärkeä osa raittimiljöötä.

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Vanha pappila**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-41-61
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: uskonnon harjoittaminen
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: päärakennus 1787, aitta
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kirkkojärven rantamaisemaa hallitseva 1787 rakennettu entinen kappalaisen pappila, jossa ruustinna Nora Pöyhönen perusti 1892 kasvitarhayhdistyksen ja käynnisti kasvitarha- ja keittokoulun, joka 1906 siirrettiin Alamaan tilalle. Kokonaisuuteen kuuluu aitta ja laaja uudelleen luotu puutarha.

Paakkilaksi kutsuttua pappilaa korjattiin 1950-luvun alussa ja se saneerattiin seurakuntakodiksi 1970-luvun alussa arkkitehti Aarne Ehojoen 1962 suunnitteleminen kirkkoherran ja virallisen apulaisen uusien pappiloiden valmistumisen jälkeen. Talo toimi kunnallisena päiväkotina 1987-2002.

Vuodesta 2004 lähtien pappilaa on hoitanut Paakkilan kannatusyhdistys ry, joka on avannut näkymiä Kirkkojärvelle ja entistänyt pihaa ruustinna Nora Pöyhösen aikakauden mukaiseksi.

historia:

Paakkilan uudistila mainitaan maakirjoissa ensimmäisen kerran jo vuosina 1675-1680, mutta tilan varsinainen perustaminen tapahtui vasta, kun se ostettiin kappalaisen virkatalon paikaksi vuonna 1692. Karl Kranckin isännöimä pappilarakennus valmistui samana vuonna Haapa- eli Kirkkojärven rannalle. (Turunen 52)

Vuonna 1780 toimitetussa mittauksessa Paakkilan peltoalaksi todettiin 13 tynnyrinalaa eli noin 6,4 hehtaaria. Niityt olivat pääosin suoniittyjä. Tilan rehuvaraston arvioitiin riittävän kahdelle hevoselle, kymmenelle lehmälle ja kymmenelle lampaalle. Kappalaisen pappila sai uuden päärakennuksen 1780-luvun lopulla. Osa pappilan huoneista sisustettiin asuttavaksi vasta 1820-luvulla. (Turunen 52)

Kun kirkkoherra Juho Pöyhönen muutti perheineen taloon vuonna 1886, Paakkilan puutarhaa ryhdyttiin laittamaan heti kuntoon Nora Pöyhösen johdolla. Puutarha ja kasvinviljely laajenivat entisestään, kun Nora Pöyhönen perusti vuonna 1892 kasvitarhayhdistyksen ja käynnisti kasvitarha- ja keittokoulun toiminnan. Juho Pöyhösen kuoltua 1906 koulu siirtyi ruustinnan ostamalle Alamaan tilalle, minne matkasi osa Paakkilan puiston harvinaisuuksista. (Turunen 52)

Paakkilassa tehtiin laajamittaisia korjaustöitä 1950-luvun alussa. Kun arkkitehti Aarne Ehojoen suunnittelemat kirkkoherran ja virallisen apulaisen uudet pappilat valmistuivat 1963, vanha pappilarakennus päätettiin saneerata seurakuntakotikäyttöön. Seinäjokelaisen arkkitehti Touko Saaren suunnitteleman saneerauksen työnjohdosta vastasi rakennusmestari Esko Leipämaa Oulaisista. (Turunen 53-54)

Vanhan pappilan alakertaan sijoitettiin seurakuntasali, kahvio, keittiö, toimituskappeli ja taloustoimisto, yläkertaan asunto- ja nuorisotilat. Yläkerran kerhosalissa voitiin pitää myös päiväkerhoa ja rippikoulua. Muutostöihin sisältyivät myös keskuslämmityksen laajentaminen sekä lattioiden ja seinien lisäeristäminen. (Turunen 54)

Paakkila vihittiin seurakuntakodiksi 1973. Kirkon tuhopolton jälkeen kevästä 1981 marraskuuhun 1984 Paakkila palveli seurakuntalaisia kirkkona. Uuden seurakuntakeskuksen valmistuttua talo kunnostettiin ja se vuokrattiin 1987 kunnalliseksi päiväkodiksi. Kaupungin päiväkoti muutti pois Paakkilasta 2002. (Turunen 54)

Kirkkoneuvoston asettama työryhmän yhdeksi vaihtoehdoksi 2003 nousi Paakkilan ja sen pihapiirin palauttaminen mahdollisimman pitkälle rovasti Johan ja ruustinna Nora Pöyhösen aikaiseen asuun. Paakkilasta oli määrä tehdä vetovoimainen matkailukohde. Esillä olivat museo-, seurakunta-, kahvila- ja juhlatilat. (Turunen 54)

Vuonna 2004 perustettu Paakkilan kannatusyhdistys aloitti käytännön työnsä seuraavana vuonna. Syksyllä 2006 aluetta ryhdyttiin kunnostamaan Leader-rahoituksen ja seurakunnan avustuksen turvin. Pääosa kunnostustöistä tehtiin talkoilla. Puutarhan entisöintisuunnitelman laati Ulla Juntunen. Tavoitteena oli noudatella ruustinnan aikaista tyyliä. (Turunen 54)

arviointi:

MRKY2015: H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Turunen Harri 2013. Uskallusta, intoa, uutteruutta - Haapaveden historiaa 1960-luvulta 2010-luvulle.

kohteen nimi: **Vanha-Arava**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-02-145-5
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1958
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanhatien ja Pappilantien risteyksen 1958 valmistunut kolmikerroksinen asuinkerrostalo, joka on olennainen osa raitin miljöötä. Se edustaa ryhdikästä sotien jälkeistä kerrostalorakentamista ja täydentää jälleenrakennuskauden pientaloaluetta. Nimensä mukaan rakennus tunnetaan Haapaveden ensimmäisenä aravakohteena.

Harjakattoinen rakennus sijaitsee rinteeseen nähden poikittain, pohjoispääty Vanhatien suuntaan. Kolmen porrashuoneen ympärille asettuvat lamellit sekä ketjuttuvat että porrastuvat rinteeseen, ja rakennus sopeutuu hyvin maaston muotoihin. Rakennuksen pohjoispäähän liittyy yksikerroksinen aumakattoinen liiketila.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Isola Annaelina 2003. Haapaveden osayleiskaava 2020 - Keskustan alueen 2000-2002 inventoidut paikallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet ja aluekokonaisuudet.

kohteen nimi: **Vanhantien jälleenrakennuskauden pientalot**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-145-4, -4-85, -4-84

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1940- ja 50-luku

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan omakotitalot ovat mittakaavansa ja julkisivumateriaaliensa osalta luonteva ja arvokas osa Vanhantien raittia.

arviointi:

MRKY2015: R,M

alueen nimi: **Haapaveden Vanhatien raitti länsiossa (RKY 2009)**
 pääas. kunta: Haapavesi
 pääas. kylä/k. osa: Haapajärvi
 tyyppi: kyläympäristö
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

alueen sisältämät kohteet:

Castrenin talo
 Einolan virkamiestalo
 Haapaveden Opisto
 Käräjäojan talo
 Laaksola
 Mäkitalo
 Pohjoismaiden Yhdyspankin talo
 Salon talo
 Staudingerin talo
 Vanhatie 15

kuvaus:

Haapaveden kirkonkylän läpi kulkevan Vanhatien raitin luonteva, rinnettä myötäilevä linjaus ja mittakaavaltaan yhtenäinen rakennuskanta muodostavat edustavan kokonaisuuden, joka kuvastaa maamme kirkonkylissä 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa tapahtunutta kehitystä. Raitin tuntumaan on keskittynyt joukko kirkonkylän kantataloja ja pitäjän virkamiesten huvilamaisia asuinrakennuksia sekä julkisia että liikerakennuksia pihapiireineen.

Raitin länsiosassa rakennuskannaltaan ja ympäristöltään merkittäviä ovat mm. Mäkitalon 1910-luvun talonpoikaistalo ja Käräjäojan talo vuodelta 1903, Castrenin talo 1930-luvulta ja Einolan virkamiestalo, joka on ollut maanmittausinsinööri Gestrinin asuin- ja toimistotalo. Raitin keskiosalla ns. Tähtelän alueella sijaitsevat Tähtelän vanhan kievarin lisäksi Kauppinen vuodelta 1865 olevan kauppakartanon ehyt pihapiiri, Jyringin pihapiiri, entiseen kunnantupaan sijoitettu koulumuseo sekä kaksikerroksinen pankkirakennus. Raitin itäosassa sijaitsevat Myrtilän lääkitalo 1920-luvulta, Rauhaniemi pihapiireineen ja puukujineen, Rauhala, Leppälahti 1920-luvulta sekä Karvosen talo 1930-luvulta, Kumpula ja Sanen talo. Rauhaniemi, Rauhala ja Sanen talo ovat olleet virkamiestaloja. Uusinta rakennuskantaa edustavat ydinkeskustan liike- ja hallintorakennukset rikkovat perinteistä mittakaavaa ja kylärakennetta.

Raitista erkanevan tien päässä järven rannalla on Haapaveden vanha pappila 1600-luvun lopulta periytyvällä paikalla.

Maakunnalliset arvot

Raitin miljööseen kuuluvat myös 1800-luvun lopulta periytyvä Laaksola, 1930-luvulta periytyvä Salon talo ja 1900-luvun alussa rakennettu Staudingerin talo. Vanhatie 15:sta jälleenrakennusajan rapattu puolitoistakerroksinen omakotitalo täydentää raittia onnistuneesti.

historia:

Haapaveden kirkonkylän alueen pysyvä asutus vakiintui 1500-luvun puolivälin jälkeen; Haapaveden kylässä (aik. tunnettiin nimellä Pyhäjoen Haapajärvi) oli 1546 neljä taloa. Haapajärven pohjoisrannalle rakennettiin 1690-luvulla kirkko ja sen läheisyyteen pappila, joka on nykyisinkin samalla paikalla.

Haapavesi itsenäistyi kirkollis-hallinnollisesti Pyhäjoesta 1863-1866. Kunnallishallinnon luomisen ja maakaupan

vapautumisen myötä kirkonkylän päätien, Vanhatien varrelle alkoi keskittyä kunnan virkamiesten asuinrakennuksia ja kauppaliikkeitä.

lähteet:

http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1408

K.A. Ruokonen (toim.), Haapavesi ennen ja nyt I. Haapaveden nuorisoseurapiiri. Sl. 1948.

Haapaveden kirkonkylän rakennuskulttuurin luettelo, painamaton luettelo 1986.

Mäkinen Kaisa 2012. Pohjois-Pohjanmaan muuttuva kulttuuriympäristö. Pohjoispohjalaiset kirkonkylät muutosten kuvaajina - Rantsila, Kärsämäki, Tynävä ja Haapavesi. Oulun yliopisto. Arkkitehtuurin osasto. Julkaisu A 55

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet. Osa 3. Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto 1993.

kohteen nimi: **Castrenin talo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-26-236
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus 1930-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ilmarinkujalla sijaitseva kaunis asuinrakennus liittyy Vanhan raitin miljööseen. 1930-luvulla rakennettu asuinrakennus ja pohjaltaan L-mallinen talousrakennus muodostavat puuston kanssa tiiviin pihapiirin. Valkoiseksi maalatussa asuinrakennuksessa on mansardikatto sekä eteläpuolella niukasti koristeltu avokuisti, jonka päälle sijoittuu harjakatolla katettu parveke. Rakennuksessa ovat alkuperäiset T-karmi-ikkunat tai viisiruutuiset ikkunat. Rakennus on rankorakenteinen ja edelleen purueristeinen.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Isola Annaelina 2003. Haapaveden osayleiskaava 2020 - Keskustan alueen 2000-2002 inventoidut paikallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet ja aluekokonaisuudet.

kohteen nimi: **Einolan virkamiestalo**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-18-247

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: asuinrakentaminen

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1890-luku

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maanmittausinsinööri Paavo Gestrinin asunnokseen ja piirustuskonttoriksen 1980-luvulla rakennuttama kaksikerroksinen virkamiestalo.

Piharakennuksessa on tietävästi ollut jonkin aikaa kanteleensoittaja Pasi Jääskeläisen kanteleverstas.

lähteet:

Louekari Anna 1986. Haapaveden kirkonkylän rakennuskulttuurin luettelo.

kohteen nimi: **Haapaveden Opisto**
 kunta: Haapavesi
 kiinteistötunnus: 71-402-18-299
 kylä/k.osa: Haapajärvi
 tyyppi: opetus ja koulutus
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselie: päärakennus 1925
 arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Arkkitehti Vivi Lönnin suunnittelema, 1925 valmistunut opiston päärakennus edustaa vähäeleistä puujugendia. Se on punamullalla maalattu laudoitettu hirsirakennus, jossa on valkeat nurkka- ja ikkunalaudoitukset ja mansardikatto.

Koko pihapiiri on puistomainen ja maisemallisesti tärkeä Haapaveden keskustassa.

arviointi:

MRKY2015: R,H,T,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Käräjäojan talo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-26-309
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: päärakennus 1903
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Käräjojan pihapiirissa on Haapavedelle tyypillinen asuinrakennus, jossa poikkipääty sijoittuu rakennuksen toiseen päähän, sekä talli-puoji, navetta ja pärevehottu aittarakennus. Pihapiiri muodostaa ehjän ja kauniin kokonaisuuden raitin miljööseen.

Päärakennus on rakennettu 1903. Se on punamullalla maalattu ryhdikäs rakennus, jonka hirsirunkoa verhoaa alaosassa vaakasuuntainen ja yläosassa pystysuuntainen paneeli. Ikkunat ovat kauniit alkuperäiset 10-15-ruutuiset. Rakennuksen kuisti on korkea ja siinä on poikkipäätyinen pulpettikatto.

Käräjäojan talo liittyy Haapaveden paikallishistoriaan: sen rakensi hiihtäjä Esko Käräjäoja. Poliisin talossa on ollut muun muassa putka.

arviointi:

MRKY2015: H,M

lähteet:

Isola Annaelina 2003. Haapaveden osayleiskaava 2020 - Keskustan alueen 2000-2002 inventoidut paikallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet ja aluekokonaisuudet.

kohteen nimi: **Laaksola**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-3-77
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusseleite: asuinrakennus 1800-luvun loppu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava, raitin läheisyydessä sijaitseva entinen "strykarin" asuintalo 1800-luvun lopulta ja pihapiiri . Uudemmassa osassa taloa on alkuperäinen, karoliininen pohjaratkaisu. Sisätiloissa on säilynyt alkuperäisiä yksityiskohtia ja myös ulkoasu on vanha.

Talo on ollut tilapäisenä kouluna, nimismiehen virkatalona, asuinrakennuksena ja työväenyhdistys on aloittanut toimintansa siellä.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Mäkitalo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-19-155
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: 1910-luku
arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mäkitalo on Haapaveden keskustan suurimpia talonpoikaisrakennuksia. 1910-luvulla rakennettu luonnonkiviperustainen ylväs ja karu hirsirakennus on omaleimainen osa Vanhaa raittia.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Pohjoismaiden Yhdyspankin talo**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-3-5

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: liike-elämä ja kaupankäynti

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1952

arvottaminen: valtakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pohjoismaiden Yhdyspankin toimitalo vuodelta 1952. Maalaistaajamaan hyvin sopiva kaksikerroksinen rapattu tiilirakenteinen ja aumakattoinen liiketalo on PYP:n tyyppipiirustusten mukaan rakennettu.

historia:

Pohjoismaiden Yhdyspankin Haapaveden konttori avattiin 1949 ja se toimi aluksi vuokralla Vilho Koskelan talossa Ehtalanmäellä. Vuonna 1951 ostetun Tömqvistin vanhan kauppakartanon tontilla avattiin seuraavan vuoden marraskuussa uusi liiketalo.

Vuoden 1971 alussa talon kylkeen valmistui Arkkitehtitoimisto Olli Kuusen suunnittelema uusi siipi. Pohjoismaiden Yhdyspankin nimi muuttui 1975 Suomen Yhdyspankiksi.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Salon talo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-20-296
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1930-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1930-luvulta periytyvä pieni pihapiiri, joka on osa raittia. Mansardikattoinen asuinrakennus on arviolta 1930-luvulta. Pihapiiriin kuuluu pieni aitta ja navetta.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Isola Annaelina 2003. Haapaveden osayleiskaava 2020 - Keskustan alueen 2000-2002 inventoidut paikallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet ja aluekokonaisuudet.

kohteen nimi: **Staudingerin talo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-19-269
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoituslute: 1900-luvun alku
arvottaminen: paikallisesti arvokas

kuvaus:

Staudingerin talo sijaitsee Vanhatien varrella ja on osa raitin ympäristöä. Keltaiseksi maalattu asuinrakennus liittyy naapurina sijaitsevaan Mäkitalon pihapiirin kokonaisuuteen. Arviolta 1900-luvun alussa rakennettua Staudingerin taloa on laajennettu pihanpuolelle sijoitetulla siipiosalla. Pihapiiriin kuuluu pari pienikokoista piharakennusta.

arviointi:

MRKY2015: M

lähteet:

Isola Annaelina 2003. Haapaveden osayleiskaava 2020 - Keskustan alueen 2000-2002 inventoidut paikallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet ja aluekokonaisuudet.

kohteen nimi: **Vanhatie 15**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-20-113
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1945-1974
ajoitussele: 1950-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan komea rapattu puolitoistakerroksinen omakotitalo, joka mittakaavaltaan onnistuneesti täydentää raittia.

arviointi:

MRKY2015: R,M

kohteen nimi: **Heinola ja Karihtala**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-401-11-76 71-401-11-52
kylä/k.osa: Ainali
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Heinolan ja Karihtalan pihapiirit muodostavat portin Hatuperän ja Ojakylän laajalle viljelysaukealle, jota koristaa on myös entinen Annalan päärakennus.

Heinolan pihapiiriä reunustavat 1800-luvun lopulta periytyvä päärakennus, puoti ja vuonna 1929 valmistunut porakivinavetta. Vilja-aitta ja Annalan entinen päärakennus sijoittuvat maalauksellisesti peltomaisemaan.

Karihtalan päärakennuksen ulkoasu on muuttunut 1900-luvun jälkipuoliskolla. Pihapiirissa on perinteinen hirsinen puoti ja eri-ikäisiä talousrakennuksia.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Karhukankaan koulu**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-401-38-0
kylä/k.osa: Ainali
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan koulu.

arviointi:

MRKY2015: R,I

kohteen nimi: **Korkatin koulu**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-401-7-6
kylä/k.osa: Ainali
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1946-50
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuosina 1946-50 rakennettu entinen Korkatin kansakoulu, joka toimii nykyään retkeilymajana. Arkkitehti Toivo Salervon suunnittelemassa rakennuksessa on erikoinen kattomuoto, joka lähinnä muistuttaa säterikattoa. Pihalla on talousrakennus.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993

kohteen nimi: **Koskela ja Vanha-Koskela**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-401-36-19 71-401-36-26

kylä/k.osa: Ainali

tyyppi: maa- ja metsätalous

ajoitus: 1809-1863

ajoitusselite: luhtitalli 1806, vanhin asuinrakennus 1840, navetta 1912, kammiaitat 1781 ja 1804, aitta 1707

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Yhtenäinen, pääosin 1800-luvulla rakennettu pihapiiri, jolle on myönnetty Talonpoikauskulttuurisäätiön kunniakilpi. Pihapiiriin kuuluu luhtitali, jossa on vuosiluku 1806, kolmiosainen luhti, jossa on luhtikäytävä, kahdessa osassa (tupapuoli 1840, toinen osa 1800-luvun loppupuolella, vuosilukuja 1870- ja 1880-luvulta) rakennettu asuinrakennus sekä toinen asuinrakennus, johon on lisätty uusi kuisti pihapiirin ulkopuolelle. Taloon tulevan tien vierellä on lisäksi navetta vuodelta 1912. Rakennuksien tuntumassa on pihapuustoa ja reheväkasvuinen puronotkelma, jonka lähellä on kaksi kammiaittaa (1781 ja 1804) sekä tallina toiminut aitta vuodelta 1707. Sukutila vuodesta 1609.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Männikkö**
 kunta: Haapavesi
 kiinteistötunnus: 71-401-1-96
 kylä/k.osa: Ainali
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselike: asuinrakennus 1939
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava 1930-luvun talonpoikaisrakennus ja pihapiiri näkyvällä paikalla kulttuurimaisemassa. Päärakennus on kaksikerroksinen sekä -kuistinen. Pihapiiriin kuuluu myös kaksiosainen aitta sekä vanha navetta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. Inventoijat Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

Ritola-Segler, Anna-Maija.2012. Ainali – Myllyperä vesistöjen varrella. Ainalin Nuorisoseura

kohteen nimi: **Mäyrä**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-401-7-42
kylä/k.osa: Ainali
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1918
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1540-luvulla perustetun Mäyrän tilan pihapiirin rakennukset ovat vuodelta 1918. Pihapiirissä on asuinrakennus, puoji, kaksikerroksisen ranta-aitta ja riihi. Pihapiiri on maisemallisesti tärkeällä paikalla.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kankaanpää Sakari ja Liuska Päivi 1987. Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät. Painamaton inventointiraportti.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ollilan aitat**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-401-1-107
kylä/k.osa: Ainali
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: vilja-aitta 1700-luku, luhtiaitta 1801
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti tärkeällä paikalla sijaitseva pihapiiri, jossa on 1700-luvulta periytyvä vilja-aitta ja 1801 rakennettu luhtiaitta.

historia:

Ollilan tila on ollut entisen Waitineimen, nykyisen Ollilan suvun, omistuksessa jo vuodesta 1676 lähtien.

Tilan vanhin rakennus on 1700-luvulta periytyvä vilja-aitta, joka on laudoitettu ja katettu 2000-luvulla.

Todennäköisesti 1801 rakennettu kolmiosainen aitta on säilynyt pitkälti alkuperäisessä asussaan. Ensimmäisessä osassa on luhtikäytävä, jonka aukon reunoilla on yksinkertainen apilanlehti-koristelu. Aitan muiden osien ikkunaluukuissa ja ovissa on keltainen salmiakkikuvio.

Ollilan päärakennuksista toinen on siirretty viereiselle tilalle vuonna 1910. Edelleen paikallaan seisovassa päärakennuksessa on ollut savupirtti, jota on jatkettu saliilla ja kamareilla hirsinkin kirjatun luvun mukaan vuonna 1845. Rakennusta laajennettiin 1978, jolloin lisäosaan sijoitettiin pääsisäänkäynti, sauna, kylpy- ja työhuone. Samalla ikkunat, ovet, ulkovuori, katto ja sisäpinnat uusittiin.

Päärakennuksen, aitan ja luhtin lisäksi pihapiiriin kuuluu myös varastotalli, vanha vuonna 1984 valmistunut lypsykarjannavetta ja 2005 valmistunut kylmäpihatto.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Ollila, Pekka. 2013. Haastattelu 5.7.2013.

Ollila, Päivi. 2013. Haastattelu 13.06.2013.

Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartointi 2013. (Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo)

Ritola-Segler, Anna-Maija. 2012. Ainali – Myllyperä vesistöjen varrella. Ainalin Nuorisoseura

kohteen nimi: **Rantonen**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-401-6-58
kylä/k.osa: Ainali
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: asuinrakennukset 1877
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mäellä viljelysaukean keskellä sijaitseva komea talonpoikainen talouskeskus, jossa on 1870-luvulla valmistuneet päärakennus ja yksityisenä kansakouluna toiminut asuinrakennus sekä vanhaa rakennuskantaa edustavat puoji, lampola ja riihi.

Maanviljelijä Abram Rantonen (1839-1905) perusti taloon 1889 yksityisen kansakoulun. Hänen tyttärensä Ruusu Merikallio (1880–1948) perusti vuonna 1906 Haapaveden Kotimarjalan, joka 1930-luvulla oli maamme johtavia hillojen ja marjajuomien valmistajia. Tunnettu viisikielisen kanteleen soittaja maanviljelijä Antti Rantonen (1877–1961) oli myös Korkatin rantosia.

arviointi:

MRKY2015: R,H,M,S

lähteet:

http://etno.net/verkko-oppimateriaali/viisikielisella_kanteleella_haapaveden_tyyliin

Kansakoulun kehitys Haapavedellä. www.kirjastovirma.net

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

http://www.kirjastovirma.net/henkilogalleria/Merikallio_Ruusu

kohteen nimi: **Vaitiniemen entinen kansakoulu**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-401-1-83

kylä/k.osa: Ainali

tyyppi: opetus ja koulutus

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1910

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vaitiniemen kansakoulu toimi tässä 1902 Erkki Ollilalta vuokratussa rakennuksessa vuoteen 1968. Rakennus siirrettiin 1910 Ollilan pihasta nykyiselle paikalleen ja sitä laajennettiin yhdellä luokkahuoneella. Vuosina 1946-47 koulua korjattiin ja ulkokuonerakennukset uusittiin. Rakennus siirtyi Ainalin nuorisoseuralle 1973.

historia:

Ainalin nykyinen nuorisoseuran rakennus siirrettiin Ollilan tilan pihasta kansakouluksi vuonna 1910. Vaitiniemen kansakoulun historia alkaa kuitenkin siitä, kun vuonna 1902 koulu alkaa toimintansa Erkki Ollilan vuokraamassa talossa. Kunta kuitenkin osti rakennuksen kolmen vuoden päästä vuonna 1905 ja vuonna 1910 koulurakennusta siirrettiin sen paikan sopimattomuuden takia noin 100 metriä ja sitä laajennettiin siirron yhteydessä toisesta sivusta uudella luokkarakennuksella. Vuosien 1946- 47 aikana koulua korjattiin ja uusittiin. Tällöin siinä uusittiin muuraukset ja lattiat. Seinille ja kattoon asetettiin pahvit sekä ne maalattiin valkoiseksi. Kouluihin tuli myös saman korjauksen yhteydessä uudet ulkokuonerakennukset. Koulu lakkautettiin vuonna 1968 oppilaspulan vuoksi. Viiden vuoden jälkeen tästä Ainalin nuorisoseura aloitti siinä toimintansa.

Lähteet: Ritola-Segler, Anna-Maija.2012. Ainali – Myllyperä vesistöjen varrella. Ainalin Nuorisoseura
Ollila, Pekka. 2013. Haastattelu 05.07.2013

Kartoittaneet:

Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Ollila, Pekka. 2013. Haastattelu 05.07.2013
Pohjois-Pohjanmaan rakennetun kulttuuriympäristön kartoitus 2013. (Anna Grönlund, Maija Poukka, Anu Syrjäpalo)
Ritola-Segler, Anna-Maija.2012. Ainali – Myllyperä vesistöjen varrella. Ainalin Nuorisoseura

kohteen nimi: **Ahonperä**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-111-4 111-6 111-8
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Ahonperän päärakennus noin 1900, Pirkonsaaren aitat 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltoaukean keskellä, koivukujan päässä mäellä oleva rakennusryhmä, johon kuuluvat Ahonperän päärakennus sekä Pirkonsaaren vanha päärakennus ja aittoja.

Lähistöllä on Ahonperän 1700-luvulta periytyvä yksityisenä esinemuseona toimiva aitta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Alatalo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-19-240
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: 1800-luvun loppu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Talonpoikaisrakennusryhmä maisemallisesti arvokkaalla paikalla Haapaveden keskustassa.

1800-luvun lopulla rakennetussa asuinrakennuksessa on koristeellisia listoituksia. Rakennus on suullisen tiedon mukaan alun perin savupiirtti, johon on myöhemmin liitetty kamariosat. Pohjoispään keittiöosa on entinen jyvääitaa, joka on lisätty taloon vuosisadan lopulla. Pihapiiriin kuuluvat lisäksi punamullalla maalatut aitta ja talli sekä rantapolun varressa oleva vanha verkkovaja.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Alatalo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-109-3
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: siirretty 1929 nykyiselle paikalleen, mansardikatto 1929
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltoaukean keskellä eheä 1920-luvun lopun pihapiiri, jossa on mansardikattoinen asuinrakennus, sementtitiiliset navetta-talli ja aitta sekä sauna.

Asuinrakennus on ollut alun perin Uusitalon väentupa, josta se on siirretty vuonna 1929 nykyiselle paikalleen. Samassa yhteydessä kattomuoto on muutettu mansardikatoksi.

historia:

Uusitalon perinnönjaossa Uuno Uusitalon (1897-1970) osuudeksi tuli Alatalon tila, jonka peltoaukeamalle hän rakensi asuinrakennuksen vuonna 1928 sekä myöhemmin talli-navetan ja aitta-saunarakennukset, viljan kuivaajan ja pajan. (Ritola-Segler 2009)

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
-Ritola-Segler Anna-Maija (toim.) 2009. Karsikas Karsikas-Suotukylän kyläkirja. Art Print Ylivieska

kohteen nimi: **Autio**
 kunta: Haapavesi
 kiinteistötunnus: 71-402-387-0
 kylä/k.osa: Haapajärvi
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1918-1944
 ajoituselike: 1930
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni mansardikattoinen asuinrakennus vuodelta 1930 ja aitta, jotka ovat Karsikkaan kyläkuvalle tyypillisiä. Aution paikalla on 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa ollut tanssikenttä, jonka pelimannikivi on vielä paikoillaan.

historia:

Tila on lohkottu Iso-Nikun tilasta vuonna 1930, jolloin myös talo on rakennettu.

Aution paikalla on 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa ollut tanssikenttä, jonka pelimannikivi on vielä paikoillaan.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
 -Ritola-Segler Anna-Maija (toim.) 2009. Karsikas Karsikas-Suotukylän kyläkirja. Art Print Ylivieska

kohteen nimi: **Entisen Haapaveden kunnalliskodin pihapiiri**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-7-100, -7-218

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: sairaanhoito ja sosiaalihoito

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: pääarakennus 1926, hauruinosasto 1920-21,

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Entisten kunnalliskodin, hauruinosaston, henkilökunnan asuntolan, talousrakennusten ja puiston muodostama kokonaisuus Vattumäellä.

Vaivaistalo oli toiminut paikalla jo vuodesta 1892 Vattumäen talossa. Uusi hauruinosasto valmistui 1921. Arkkitehti Axel Mören suunnittelema klassistisen symmetrinen aumakattoinen kunnalliskodin pääarakennus valmistui 1926. Vattukyläläiset ovat kunnostaneet päärakennuksen talkootyönä ja siinä toimii Vattukylän koulu.

historia:

Vuonna 1889 esille nostettu Haapaveden vaivaistalon perustaminen johti 1892 Vattumäen tilan hankintaan. Vattumäen taloon kunnostettiin hoitopaikka 30 täysi-ikäiselle. Uusi hauru- eli mielisairasosasto rakennettiin 1920-1921 ja uusi pääarakennus valmistui 1926. Samoihin aikoihin taloa ryhdyttiin kutsumaan kunnalliskodiksi. Vuonna 1952 Haapavesi ja Kärsämäki perustivat kunnalliskodin ylläpitämiseksi kuntainliiton.

Vattumäen päärakennuksen peruskorjaus valmistui kärsämäkisen V. Saarelan urakoimana 1959. Paikkaluku nousi uuden 11-paikkaisen sairasosaston myötä 72:een. Mielisairasosaston kunnostus 1961-1962 paransi hoito ja asuinoloja. Kannattamattomaksi muuttunut maatilatalous lopetettiin 1963. Kasvi ja puutarhanhoito sen sijaan jatkuivat. Koska talon henkilöstön toivottiin asuvan lähistöllä suunnitteilla oli uusi henkilökunnan asuintalo.

Kuntainliitto purettiin 1982 ja Vattumäki siirtyi Haapaveden kunnan omistukseen. Tuolloin käynnistyi myös uuden vanhainkodin suunnittelu, sillä hoitotilat eivät täyttäneet enää ajan vaatimuksia. Muutto Vattumäeltä Paakkilanhovin uusiin tiloihin tapahtui 1991.

arviointi:

MRKY2015: R,H,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Turunen Harri 2013. Uskallusta, intoa, ututteruutta - Haapaveden historiaa 1960-luvulta 2010-luvulle.

kohteen nimi: **Haapaveden kirkon tapuli ja kirkkotarha**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-881-1-0

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: uskonnon harjoittaminen

ajoitus: 1722-1808

ajoitusselite: 1751

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kirkkotarha ja Matti Jylkän johdolla vuonna 1751 rakennettu kolminivelinen tapuli, jonka pohjakerroksessa on läpikäytävä. Kirkkotarhassa on sankarihauta sekä vanhan kirkon muistomerkki.

historia:

Kirkkoa ympäröivä kirkkotarha oli kolmen vuosisadan ajan Haapaveden ainoa hautausmaa. Sen laajuus oli vuonna 1838 yksi tynnyrinala eli vajaat puoli hehtaaria. Aluetta ympäröi aita, joka oli rakennettu pääasiassa hirsistä, osin myös luonnonkivistä. Vuoden 1836 inventaarion mukaan kirkkomaalle johti kolme porttia. Vuonna 1848 kirkkomaalle rakennettiin ruumiinvaushuone. 1880-luvulla kirkkotarha sai ainakin kahdelle sivulle ns. puutakeetin eli pystysäleaidan. Kesällä 1909 seurakunta ryhtyi uusimaan jälleen hautausmaan aita, joka rakennettiin porakivistä ja osin raudasta. Lehti-ilmoituksessa mainittiin, että urakoitsija sai itse "huolestaa" kivien louhimapaikan. Seurakunta lupasi puolestaan hankkia kaiken rautatavaran. Aidan pituudeksi mainittiin 340 vanhaa syliä eli runsaat 600 metriä. Kesän 1909 rakennusurakka käsitti ainoastaan 80 syliä eli 142 metriä. Lisämaan vetämisestä ja ruumiiden päällekkäin hautaamisesta huolimatta kirkkotarha kävi ahtaaksi jo 1850-luvulla ja seurakunta osti 1886 maa-alueen Pulkilaan johtavan tien varrelta uudeksi hautausmaaksi. (Turunen 49)

Kirkkopuiston sankarihautojen läheisyyteen paljastettiin 1951 taiteilija Ilmari Wirkkalan (1890-1973) suunnittelema ja Suomen Graniitti Oy:n valmistama muistomerkki. Vuonna 1963 kirkkopuistoon pystytettiin Samppa Uimosen suunnittelema ja Ylivieskan Kiviveistämön valmistama muistokivi Karjalaan jääneille vainajille sekä muistomerkki nälkävuosien 1867-68 uhreille. (Turunen 51,52)

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M,S,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Haapaveden Osuusmeijeri**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-19-4

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1907

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jykevä klassistinen graniitti- ja tiilirunkoinen meijeri vuodelta 1907. Meijeri on rakennettu Valion suunnittelukonttorin piirustuksin. Jäähuone on rakennettu vuonna 1926.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Haapaveden siunauskappeli ja Jaananmäen hautausmaa**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-881-1-0

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: hautausmaa

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: hautausmaa 1800-luvun loppu, kappeli 1961

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jaananmäen 1800-luvun lopussa käyttöön otettu hautausmaa, vanha hirsinen ruumishuone sekä kaunis rakennusmestari Väinö Peltolan suunnittelema siunauskappeli vuodelta 1961. Tämän ajalleen tyypillisen jyrkän satulakaton hallitsemaa kappelia on jatkettu vuonna 1980-luvulla.

historia:

Kirkkotarha kävi ahtaaksi jo 1850-luvulla. Seurakunta osti vuonna 1886 hautausmaan paikaksi neljän tynnyrinalan maa-alueen Pulkkilan johtavan tien varresta. Uudelle hautausmaalle, jota alettiin kutsua Jaananmäeksi, oli matkaa kirkolta noin 2,5 kilometriä. Paikka sai nimensä perimätiedon mukaan ensimmäisestä sinne haudatusta vainajasta. (Turunen 49)

Hautausmaan vanhinta osaa ovat pohjoispää ja punamullatun vanhan rukoushuoneen ympäristö. Vuonna 1921 hautausmaa laajeni viidellä aarilla, jotka ostettiin lisäksi Varhaiselta. Opetusministeriö myönsi 1959 luvan hautausmaan laajennukselle. Jaananmäen hautausmaata laajennettiin uudelleen Martti Malkavaaran 1986 laatiman yleissuunnitelman mukaan kesällä 1989. (Turunen 49,51)

Jaananmäelle valmistui 1961 kunnan rakennusmestari Väinö Peltolan suunnittelema siunauskappeli, jossa oli tilaa sadalle hengelle. Kappelia kunnostettiin ja jatkettiin kuudella metrillä 1990-luvun alussa Hannu Kiviahteen suunnitelmien pohjalta. Ison päätyikkunan eteen saatiin alttari ja koko kappelitilaa hallitseva risti. Aiemmin sisällä sijainneelle entiselle Soanlahden kirkon kellolle rakennettiin pieni tapuli. (Turunen 49,51)

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Suomen siunauskappelit Osa II 2010. Väriteos Henna Oy

Turunen Harri 2013. Uskallusta, intoa, uutteruutta - Haapaveden historiaa 1960-luvulta 2010-luvulle.

kohteen nimi: **Haavisto**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-18-318
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1800-luvun lopulla rakennettu maalaistalo, jossa on toiminut kieväri, käräjätupa ja vankitupa.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Joutennivan mylly**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-102-0
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: teollisuus
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1905
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1905 rakennettu edelleen käytössä oleva saha- ja myllylaitos paikalla, johon ensimmäinen mylly rakennettiin 1860-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Karsikkaan koulu**
 kunta: Haapavesi
 kiinteistötunnus: 71-402-42-41
 kylä/k.osa: Haapajärvi
 tyyppi: opetus ja koulutus
 ajoitus: 1918-1944
 ajoitusseleite: 1927
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

1920-luvun klassismia edustava koulurakennus ja koivujen ympäröimä piha valtatie 68 varressa keskellä kylämiljöötä.

Alun perin L-mallista, satulakattoista koulurakennusta on laajennettu symmetrisesti toisella siivellä. Koulu on peruskorjattu vuonna 1987. Koulutoiminta loppui 2000 ja rakennus on asuinkäytössä.

historia:

Haapaveden kuntakokous päätti 6.9. 1897 perustaa Karsikkaalle koulun tyttöjä ja poikia varten. Koulu oli Haapavedellä toinen kunnan koulu ja sen perustaminen oli osoitus karsikaisten erityisestä sivistystahdosta.

Koulua pidettiin aluksi vuokratiloissa, Sepällä ja myöhemmin Fredrok Karsikkaan talossa. Karsikkaan ensimmäinen oma koulurakennus valmistui Mäenperälle 1903, joka kävi ajan oloon ahtaaksi. Rakennus paloi 2006.

Karsikkaan uusi koulu valmistui nykyiselle paikalleen 1927. Neljännen luokan oppilas Jemina Karsikas kirjoitti uudesta koulusta: "Tämä koulutalo on uusi ja keskellä kylää. Täällä on hauska olla. Tämä valmistui tänä syksynä, niin kuin on odotettu. Täällä on isot avarat luokkahuoneet, paljon isommat kuin vanhalla koululla. On kolme luokkahuonetta ja iso eteinen. Eteisessä on kaksi uunia, ja ne lämmittävät keskiluokkaa ja eteistä. On kolme opettajaa, ja jokaisella on oma huoneusto. Ulkorakennuksessa on kakis puuliiteriä, kolme aittaa, navetta, talli, heinäliiteri ja käymälät. Saunarakennuksessa on sauna, vaatehuone ja pesutupa. On myöskin kellari. Piha on vielä siistimättä ja epätasainen, mutta kyllä se tänä syksynä puhdistetaan ja silloin muodostuu siihen sellainen sievä kenttä, jossa lapset saa leikkiä. On myöskin varattu puutarhamaa koululle. Täällä on ruokala, jossa annetaan kaikille lapsille ruokaa ja joka alkaa toimintansa lokakuulla." (Ritola-Segler 2009. s.296)

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

-Ritola-Segler Anna-Maija (toim.) 2009. Karsikas Karsikas-Suotukylän kyläkirja. Art Print Ylivieska
 -Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Koski**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-109-37
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitussele: 1023
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuonna 1923 nykyiselle paikalle siirretty talo ja koko pihapiiri edustavat kauniisti talonpoikaista rakennustapaa. Pihapiirissä on 1928 rakennettu puoji ja 1930 rakennettu leikkimökki. Koski on tärkeä osa Karsikkaan kyläkuvaa.

Siirron yhteydessä vuonna 1923 talon katto muutettiin satulakattoisesta mansardikattoiseksi ja kuistiin lisättiin toinen avonainen kerros, joka myöhemmin muutettiin umpinaiseksi.

historia:

Kosken talo on siirretty 1923 Uusitalosta. Vuoden 1930 paikkeilla alakerta on valmistunut kokonaan asuttavaan kuntoon ja yläkerran huoneet on tehty valmiiksi ajan myötä. Viimeinen huone on valmistunut 1950-luvun puolivälissä.

arviointi:

MRKY2015: R

kohteen nimi: **Kujala**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-22-110
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1864
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kytökylällä maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva maalaistalon pihapiiri, josta on jäljellä vuonna 1864 rakennettu asuinrakennus, hirsinen aitta sekä viisiosainen puoji, jonka katolla on vellikello.

Asuinrakennuksen kuistin päädyssä on erikoinen koristeleikkausaihe ja myös ikkunanpielien koristeet ovat alkuperäiset.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät 1987.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kukkura**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-35-33 71-402-35-55
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitussele: puoji 1700-luvun loppupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva Kukkuran pihapiiri, jonka arvokkain rakennus on suullisen tiedon mukaan 1700-luvun loppupuolella rakennettu kaksikerroksinen puoji.

arviointi:

MRKY2015: Ht,M

lähteet:

Kankaanpää Sakari, Liuska Päivi 1987. Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät. Painamaton inventointiraportti.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kytökylän koulu**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-22-50
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1946
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Keskellä vanhaa viljelysmaisemaa sijaitseva 1946 valmistunut kaksikerroksinen kansakoulu, opettajien asuntola ja piharakennus.

historia:

Kansakoulutyö aloitettiin Kytökylällä syksyllä 1902. Koulutalona oli K.O. Kuusiston omistama Lehtolan iso kantti, joka kunnostettiin koulukäyttöön. Koulutalo paloi maan tasalle 1942 ja koulu pääsi muuttamaan uuteen koulutaloon vasta 1948.

Kylällä oli toinenkin koulu. Nevalanmäen koulutalo saatiin valmiiksi 1940. Vuonna 1972 alaluokat sijoituivat Nevalanmäelle ja luokat 3.-6. Kytökylän koululle. Nevalanmäen koulu toimi 1990-luvun alkuun asti ja siinä on nykyään perhekoti. Kytökylän koulu sulki ovensa 2007.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Turunen Harri 2013. Uskallusta, intoa, ututteruutta - Haapaveden historiaa 1960-luvulta 2010-luvulle.

kohteen nimi: **Käräjäojan vesiratasmylly**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-78-23

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: teollisuus

ajoitus: 1864-1917

ajoitusselite: 1901

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanhan tulvantuhoaman myllyn paikalle vuonna 1901 rakennettu vesiratasmylly, joka on lajinsa viimeinen edustaja Haapavedellä. Kotitarvemyllynä ja pärehöylänä toiminut rakennus on nykyisin Haapavesi-seuran omistuksessa.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,S

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Kääriä**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-65-22
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1928
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kylämaisemassa keskeisellä paikalla sijaitseva 1926 valmistunut, mansadikattoinen ison tilan päärakennus.

Kääriän pihapiirissä on teittävästi Haapaveden ainoa pysyvässä oleva tuulimylly, joka tosin on siivetön. Karsikkaantien toisella puolella on entinen Kääriän mylly.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Ritola-Segler Anna-Maija (toim.) 2009. Karsikas - Karsikas Suotukylän kyläkirja. Karsikas Suotukylän kylätoimikunta.

kohteen nimi: **Körö**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-82-13
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: päärakennus ennen 1910
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Umpinainen pihapiiri, jossa on 1900-luvun alussa rakennettu asuinrakennus, puoji, aitta ja navetta. Körössä on toiminut kyläkauppa.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

- Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät 1987. Painamaton raportti
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Ritola-Segler Anna-Majja (toim.) 2009. Karsikas Karsikas-Suotukylän kyläkirja. Art Print Ylivieska

kohteen nimi: **Murtomäki ja Reijuksen niitypirtti ja ladot**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-53-2
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1809-1863
ajoitusselite: ent. savupirtti 1700-l, päärakennus 1867, puoji 1800-l loppu, navetta 1937, aitat 1760 ja 1918
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanhan kauppapien varressa mäellä sijaitseva talouskeskus, jossa on paljon rakennushistoriallisesti arvokkaita hirsirakennuksia kuten 1700-luvulta periytyvä asuinrakennus ja liha-aitta, päärakennus vuodelta 1867, kolmiosainen puoji 1800-luvun lopulta, aitta vuodelta 1918 ja lukuisia muita talousrakennuksia. Porakivinavetta on vuodelta 1937. Metsäperällä tilan Reijuksen nevanityllä on 1895 rakennettu niitypirtti ja latoja.

historia:

Murtomäen tila sijaitsee ikivanhan kauppapien varressa, Haapavedeltä noin 13 kilometriä Kärsämäen suuntaan. Perimätiedon mukaan mäen ja tilan nimi on saanut nimensä kansanparantaja "Murto-ukosta". Niemen suku on asunut paikalla ainakin vuodesta 1778 asti.

Ennen 1867 tilan rakennukset oli ryhmitelty umpipihaksi, johon pääsi vain ajoaukoista. Pihapiirissä oli vastakkain kaksi savupirttiä. Toisessa asui talon palvelusväki. Talojen välissä oli ikkunaton rakennus. Koska savupirttejä lämmitettiin kiuastakkoista, tuli oli pääsi talvella irti. Savupirttien välissä oleva rakennus purettiin pois tulen leviämisen estämiseksi ja kartano pelastui. Pelastunut toinen savupirtti on edelleen käytössä. Sen kurkikirren ja seinän välistä on löytynyt raha vuodelta 1746.

Tulipalon jälkeen kehänä ollut nykyinen asuinrakennus valmistettiin asumiskuntoon 1867 ja siinä on siitä lähtien asuttu. Yli sat vuotta palvelleeseen unin on muurannut Ollilan Erkki Kytökylästä. Unissa on porakivet alakerrassa, sen alla on hiekka eristeenä ja päällä kolme tiilikertaa pystyssä. Nykyään rakennuksessa on keskuslämmitys, joka toimii pihan erillisestä lämpökeskuksesta käsin.

Pihassa on heinälatona palveleva suurista hirsistä salvettu entinen navetta. Ikkunat olivat pienet, 30 x 40 senttiä ja ovi matala.

Pihassa on suuri porakivistä rakennettu navetta. Navetan on rakentanut läheisen Saikansalossa asunut Urho Törmälehto isänsä kanssa. Navetta valmistui 1937. Seinä on kaksinkertainen porakiviseinä ja välissä on 30 senttiä hiekkamultaa eristeenä. Törmälehto kertoi kirjassaan, että kivet porattiin maan sisällä olevista valtavan suurista maakivistä. Tähän Murtomäen navettaan meni kiviä lähes 500 metriä. Kivet oli hakattava siteiksi, niin että seinästä tuli ulkosaumoiltaan tiivis. Lisäksi jokainen kivi oli kytkettävä rautasinkilällä toisiinsa.

Pihassa on korkea rakennus, jossa oli aikoinaan pärehöylä. Pärehöylää käytettiin miesvoimin, koska konevoimaa ei ollut.

Pihassa on vastakkain kaksi arvokasta aittaa. Toinen on rakennettu tilan perustamisen aikoihin 1760-luvulla ja toinen on vuodelta 1918.

Tilalla on lukuisia riisiä ja latoja. Niitylatojakin on ollut 34 kappaletta siihen aikaan, kun heinät koottiin takkavihtalla.

Antti Niemi perusti Reijusniitylle Metsäperälle niitynevan palstalle latomuseon. Paikalla on niitypirtti vuodelta 1895, jonka ovat rakentaneet Antti R. Niemi ja Aapo Kuoppala. Niitynevalle on myös lato vuodelta 1822 ja monia muita.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R,M

lähteet:

Anttila Katariina (toim.) 2004. Kytösavut - Kytökylä kyläkirja. Kytökylä Maamiesseura ry

Kankaanpää Sakari ja Liuska Päivi 1987. Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät. Painamaton inventointiraportti

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Mäkelä**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-299-75
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitussele: päärakennus 1925, aitta 1920-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Erikoinen aumattu kaksikerroksinen mansardikattoinen rakennus, joka on rakennettu vuonna 1925 kansallisromanttisen huvilan piirustusten mukaan. Pihapiirissä on omatekoisista sementtitiilistä 1935 muurattu aitta. Komea navetta on rakennettu toisen maailmasodan jälkeen.

historia:

Nykyisen päärakennuksen Paimiossa maamieskoulun käynyt Yrjö Uusitalo (1895-1970) rakensi 1920-luvun alussa kotoaan Uusitalosta puretun riiden hirsistä Turun saariston huvilan piirustuksilla.

Talouskeskus rakennettiin ostomaalle metsään. Mäkelän aitta muurattiin omatekoisista sementtitiilistä 1935. Komea navetta on rakennettu toisen maailmasodan jälkeen.

Mäkelässä tehtiin AIV-rehua jo vuonna 1931.

Joidenkin suullisten tietojen mukaan Mäkelä olisi ollut alkusysäyksenä taitekattoiselle rakennustyyliille Karsikkaalla.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

- Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät 1987. Painamaton raportti.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Ritola-Segler Anna-Maija (toim.) 2009. Karsikas Karsikas-Suotukylän kyläkirja. Art Print Ylivieska

kohteen nimi: **Ollila**
 kunta: Haapavesi
 kiinteistötunnus: 71-402-35-63
 kylä/k.osa: Haapajärvi
 tyyppi: asuinrakentaminen
 ajoitus: 1864-1917
 ajoituslitem: päärakennus 1909 siirretty 1930, puoji 1930, asuinrakennus 1930
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Lehonsaaren raitin varrella maisemallisesti näkyvällä paikalla niittyjen keskellä oleva 1930-luvun pihapiiri, jossa on useita alkuperäisasun säilyttäneitä hirsirakennuksia. 1909 rakennetussa ja 1930 nykyiselle paikalle 1930 siirretyssä päärakennuksessa on toiminut Antti Ollilan kyläkauppa. Pihapiirissä on 1930 rakennettu mansardikattoinen asuinrakennus ja puoji, sepän paja ja useita hirsirakenteisia talousrakennuksia.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Anttila Katariina (toim.) 2004. Kytösavut - Kytökylän kyläkirja. Kytökylän Maamiesseura ry

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pajalan aitta**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-35-23
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: 1800-luvun loppupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksikerroksinen, kolmiosainen vilja-aitta, joka on nykyisin kotimuseona. 1800-luvun loppupuolella rakennettu aitta on siirretty pihapiiriin 1976 Oulaisten Piipsjärveltä. Rakennuksessa on koristeaiheena käytetty päätykolmioita.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Pokela**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-26-198
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Päärakennus on Haapaveden keskustan vanhimpia talonpoikaisrakennuksia, jonka arvioitu periytyvän 1700-luvun loppupuolelta. Päärakennuksessa on samanlaiset vinopaneliovet kuin tapulissa, joka on 1750-luvulta.

Pokela on ollut kaksitupainen savupirtti, jossa on ollut taitteinen sisäkatto. Kuisti on rakennettu myöhemmin. Etelänpuoleinen tupapää on 1900-luvun alussa jaettu useaan kamariin. Pihapiiriin kuuluu myös vanha tallirakennus sekä uudempi navetta.

Kanteletaiteilija professori Martti Pokela syntyi tässä talossa vuonna 1923.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

Turunen Harri 2013. Uskallusta, intoa, ututteruutta - Haapaveden historiaa 1960-luvulta 2010-luvulle.

kohteen nimi: **Ranta-Huikari**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-4-462
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1800-luvun loppupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komea hirsirakennus ja aitta 1900-luvun alun asussa korkealla rantatörmällä.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rapinojan karjamaja**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-52-32
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusselite: Karjamajan hirsiseinään on kaiverrettu vuosiluvut 1733 ja 1877
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Katoavaa maanviljelyskulttuuria edustava karjamaja, jonka seinässä on vuosiluvut 1733 ja 1877. Viimeksi majalla on asuttu 1880-luvulla, jolloin se oli kuuluisa rosvojen pesä. Karjamajana se on toiminut vielä 1960-luvulla. Ovea lukuun ottamatta rakennus on säilynyt perinteisessä asussaan. Seinissä on rippeitä kalkkivellistä ja ikkunoissa on kauniita yksityiskohtia.

arviointi:

MRKY2015: Ht,R

lähteet:

Pekkala Jaana 2002. Karjamajat, Rapin karjamajan korjaus. Oulun yliopisto Arkkitehtuurin osasto Syventävät opinnot 2001-2002

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ryytipajala ja Pajala**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-17-96, -17-121
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Ryytipajalan päärakennus 1870, Pajalan päärakennus 1880
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Mäellä sijaitsevat Ryytipajala ja Pajala muodostavat hienon maisemallisen kokonaisuuden. Entiseen yhteispihaan kuuluvat Ryytipajalan vanha asuinrakennus vuodelta 1870 sekä Pajalan päärakennus vuodelta 1880, talli, vilja-aitta ja kellari.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kankaanpää Sakari ja Liuska Päivi 1987. Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät. Painamaton inventointiraportti

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Salliperän koulu**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-17-85
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusseleite: 1937
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Oulun maatalouspiirin J. Karvosen piirustusten mukaan 1936-37 rakennettu koulu, jossa on kauniita klassistisia yksityiskohtia.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Savikko**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-42-218
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1918-1944
ajoitussele: mansardikatto 1930
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Peltomaisemassa valtatie 28 varrella kylän keskeisellä paikalla edustava pihapiiri, jossa on mansardikattoinen asuinrakennus, vanha puoti, sauna, varasto ja liiteri.

Savikon talo on siirretty nykyiselle paikalleen Hakalan tilalta. Talon sisäkatto on veistetty pyöreistä hirsistä ja se on säilynyt alkuperäisenä kuten myös harvinaisen suuri leivinuuni tuvassa. Taloon on vaihdettu mansardikatto 1930-luvulla. Kuistissa on erikoinen erkkeri-ikkuna.

historia:

Savikko on rakennettu 1800-luvulla.

Rakennus on kaksikerroksinen, perusta on luonnonkiveä, joka on päällystetty sementillä. Rakennuksen runko on jykävää hirttä, vuoraus on vaakaponttia, joka on maalattu okrankeltaiseksi. Kattona on huopakatto, joka on uusittu vuonna 1999. Ikkunanpielet ja nurkat ovat valkoiset. Erityispiirteitä ovat kolmionmuotoiset ikkunat vintillä, kuistin toisen kerroksen päätyikkunan alla erikoinen koristeveistos, erkkeri-ikkuna. Räystäissä umpilauditus, takapihalle kaksi satulakattovintinikkunaa.

Alkuperäisessä asussaan oleva Savikko on siirretty nykyiselle paikalleen Hakalasta. Talon sisäkatto on veistetty pyöreistä hirsistä ja se on säilytetty alkuperäisenä, kuten leivinuunikin tuvassa. Uunin kerrotaan olevan yksi Suomen suurimmista, sota-aikana siinä on paistettu 32 leipää kerralla.

Talo on ollut ennen hirsivuorilla ja satulakattoinen. Muutostyöt siihen on tehty 1930-luvulla. Mansardikaton on tehnyt aikaisempi asuja Erkki Peräaho. Kipinän muutostyölle on mahdollisesti antanut ajan "tyyli". Samanlaisia kattorakennelmia on mm. Kosken, Mäkelän, Alatalon, Kääriän, Törmin ja Aution taloissa.

Savikon päärakennus on korjattu vuonna 2006. Rakennuksen perustukset on kun nostettu, hirsikehä kengitetty, ikkunat kunnostettu ja rakennuksen ulkovoorta on uusittu. Rakennus on myös maalattu. Päärakennuksen kuisti on suoristettu, kuistin portaat uusittu ja maanpinta on samalla muotoiltu niin, että sadevedet valuvat rakennuksesta pois päin.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

- Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi 1987. Painamaton raportti.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Ritola-Segler Anna-Maija (toim.) 2009. Karsikas Karsikas-Suotukylän kyläkirja. Art Print Ylivieska

kohteen nimi: **Takalo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-22-7
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: noin 1900
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni tuvan ja porstuan käsittävä asuinrakennus, joka edustaa Haapavedellä yleisenä ollutta pärevuoraustapaa.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Tiensuu ja Tienvieri**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-22-105, -22-108
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: Tiensuun talon nykyinen muoto 1950, Tienvieri 1800-luvun loppu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kahden suuren asuinrakennuksen ja ulkorakennusten muodostama pihapiiri. Tievieren päärakennus on vuodelta 1868 ja siinä on mm. suuri pirtti, jossa on taitteinen sisäkatto ja vanha pöytä vuodelta 1875. Tiensuun asuinrakennus on tätä vanhempi, kolme kertaa samoista hirsistä uudestaan eri paikalle koottu. Umpihipatyyppisessä pihapiirissä on lisäksi kaksikerroksinen aitta koristeellisine ovilistoineen ja jauholaareineen sekä mukulakiville perustettu komea hevostalli.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/ sivukylät 1987.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Törmälehto ja Törmälä**
 kunta: Haapavesi
 kiinteistötunnus: 71-402-56-41 71-402-56-47
 kylä/k.osa: Haapajärvi
 tyyppi: maa- ja metsätalous
 ajoitus: 1722-1808
 ajoituselitte: Törmälehdon päärakennus 1800-luku, Törmälän päärakennus 1929
 arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kaksi kylätien vastakkaisilla puolilla sijaitsevaa taloa, jotka ovat kuuluneet samaan pihapiiriin. Mansardikattoisen Törmälän pihassa on myös vanha puoti. Törmälehdon asuinrakennus on siirretty Törmälän pihapiiristä tien toiselle puolelle 1912. Tämä sopusuhtainen pieni talo, jossa on kaunis avokuisti, on rakennettu alunperin 1800-luvulla.

historia:

Törmälehto on ollut samannimisen suvun hallussa 1700-luvulta asti. Veljekset Aapeli ja Stefanius Törmälehto jakoivat tilan kahteen osaan 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Törmälehdon talo on siirretty vuoden 1912 paikkeilla tien toiselta puolen Törmälän pihasta.

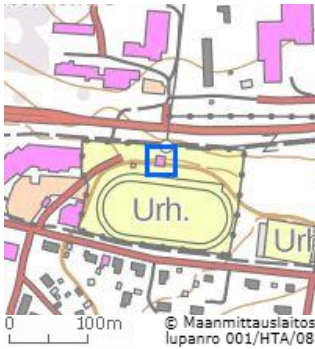
Nykyinen Törmälä on rakennettu 1929.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

-Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät 1987. Painamaton raportti.
 -Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
 -Ritola-Segler Anna-Maija (toim.) 2009. Karsikas Karsikas-Suotukylän kyläkirja. Art Print Ylivieska

kohteen nimi: **Urheilumaja**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-144-1
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: puolustus- ja sotalaitos
ajoitus: 1918-1944
ajoituselike: 1900-luvun alku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Urheilumaja on alunperin rakennettu suojeluskunnan ampumamajaksi ja se on siirretty nykyiselle paikalleen Kynttiläkankaalta 1940-luvulla. Rakennuksessa on jyrkkälapeinen harjakatto sekä punaiseksi maalattu pystyverhous. Vartiopirttinä tunnetun rakennuksen eteläpäädyssä on talon levyinen avokuisti.

arviointi:

MRKY2015: R,H

lähteet:

Isola Annaelina 2003. Haapaveden osayleiskaava 2020 - Keskustan alueen 2000-2002 inventoidut paikallisesti merkittävät kulttuurihistorialliset kohteet ja aluekokonaisuudet.

kohteen nimi: **Uusitalo**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-283-3
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusseleite: 1886
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Perinteinen talonpoikainen 1880-luvun päärakennus pihapiireineen. Vanhan aitan ovat perimätiedon mukaan pystyttäneet Haapaveden kirkon rakentajat 1786. Tilalla on myös yksi Haapaveden ensimmäisistä meijerirakennuksista 1900-luvun alusta.

historia:

Tila on ollut saman suvun hallussa ainakin vuodesta 1723 alkaen. Uusitalon nykyinen asuinrakennus on rakennettu 1886 ja peruskorjattu 1979. Samassa pihapiirissä sijainnut toinen talo on siirretty Kosken paikalle 1920-luvulla.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

- Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät 1987. Haapaveden ympäristösuojelulautakunta.
- Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.
- Ritola-Segler Anna-Maija (toim.) 2009. Karsikas Karsikas-Suotukylän kyläkirja. Art Print Ylivieska

kohteen nimi: **Vatjusjärven koulu**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-68-12
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: vanhin koulu 1903, uusi koulu 1924, ruiskuhuone
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vatjusjärven ensimmäinen koulu vuodelta 1903 ja uudempi klassismin tyylipiirteitä kantava koulu vuodelta 1924. Pihassa on myös vanha hirsinen ruiskuhuone. Rakennukset ovat keskeinen osa Vatjusjärven kylämiljöötä.

historia:

Kunnallislautakunta päätti 1900 perustaa kansakoulun Vatjusjärvelle ja vuokrasi tilat Juho Aakolta. Ensimmäinen koulurakennus nousi Haapalanmäelle 1903 ja toinen 1924.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Vatjusjärvi Kylä vetten varrella 2011. Vatjusjärven nuorisoseura ry.
Vatjusjärven osayleiskaava 2013. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet.

kohteen nimi: **Vatjusjärven Mylly Veljekset Ruuska**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-402-68-17

kylä/k.osa: Haapajärvi

tyyppi: käsi- ja pienteollisuus

ajoitus: 1945-1974

ajoitusselite: 1950

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Pieni 1950 valmistunut myllyrakennus Nivalantien ja Sarjakyläntien risteyksessä kyläkuvallisesti keskeisellä paikalla Haapalan mäellä.

historia:

Haapaveden kunnan sähkölaitos veti sähköt Vatjusjärvelle 1948. Veljekset Matti, Niilo ja Veikko Ruuska perustivat 1950 yhtiön, jonka tarkoitus oli harjoittaa myllyliikettä Haapaveden kunnassa. Aluksi hankittiin kaksi kiviparia viljan jauhamiseen. Vuonna 1952 toimintaa laajennettiin hankkimalla sirkkelisaha ja vuonna 1953 ostettiin kuorma-auto. Yritys toimi virkeästi vuoteen 1958, jolloin yhtiö hajotettiin. Niilo Ruuska jatkoi sahaamista ja jauhamista kotitarvemyllyjen yleistymiseen saakka.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Vatjusjärvi Kylä vetten varrella 2011. Vatjusjärven nuorisoseura ry.

Vatjusjärven osayleiskaava 2013. Kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet. Inventointi 2011-2012

kohteen nimi: **Ylä-Herrala**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-402-360-0
kylä/k.osa: Haapajärvi
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: 1800-luvun loppu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vanha virkamiestalo, joka on ollut vaivaistalona 1891-1892. 1920-luvulla rakennuksesta on purettu puolet ja sen nykyinen ulkoasu on 1930-luvulta.

Ylä-Herrala on ollut asuinpaikkana jo 1700-luvulla. Pihapiirissä on lisäksi uusi asuinrakennus sekä hirsinen korkea vilja-aitta, jossa on ollut kaksinkertainen seinärakenne.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Ansalehto ja Ansala**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-25-55 71-403-25-59
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: Ansalehdon päärakennus 1900-luvun alkupuoli
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Kahden talon muodostama maisemallisesti yhtenäinen kokonaisuus, joka on maantielle päin lehtipuiden rajaama.

Ansalehdon asuinrakennus on leveärunkoinen talonpoikaistalo, jossa on käsintehdyt ikkunalasit. Pihapiiriin kuuluu lisäksi komea satulakattoinen alaosaan kiven navetta, puoti ja aitta.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät 1987.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Heimola (Vanhalahala)**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-7-111
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus n. 1900, navetta 1936, talli 1930-luku, puoji 1930-l, aitta 1847
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Edustava talonpoikainen pihapiiri, on tärkeä osa seututien 800 tiemaisemaa Rytäkylän kohdalla. Päärakennus on rakennettu noin 1900 ja sitä on madallennettu 1950-luvulla. Aitta periytyy vuodelta 1847 ja navetta, puoji ja talli 1930-luvulta. Pihapiirissä on myös savutupa, maakellari, kesänavetta ja sika-kana-lammasmökki.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S

lähteet:

- Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi 1987.
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten säilyttämisprojekti Nivala-Haapajärven seutukunnassa, 1998.

kohteen nimi: **Humalojan koulu**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-9-87
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: 1920-luvun loppu
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Maisemallisesti merkittävällä paikalla sijaitseva 1920-luvun kansallisromanttinen kaksikerroksinen pieni koulu, jossa on jyrkkä satulakatto kolmine poikkipäätyineen. Kouluun on tehty pieniä laajennuksia.

Suurten kuusiryhmien ympäröimälle pihalle johtaa kaunis koivukuja. Pihaa rajaa lisäksi ulkorakennus.

historia:

Haapaveden kunnanvaltuusto päätti vuoden 1927 alussa, että saman vuoden syyslukukaudella aloittaisi toimintansa muun muassa Haapakosken kansakoulu, joka tunnetaan nykyisin Humalojan kouluna.

arviointi:

MRKY2015: R,M,I

lähteet:

Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät 1987.

Kansanopetuksen kehitys Haapavedellä. <http://www.kirjastovirma.net/koulut/haapavesi/02>

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Jääskelän aitta**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-17-53
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1722-1808
ajoitusseleite: 1786
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Otsa-aitta vuodelta 1786 on Ollalan vanhin rakennus.

arviointi:

MRKY2015: Ht

lähteet:

Ollala-Salmenniemi-Pimesjärvi kirjapiiri 2009. Elämää lintujärvien rannoilla. Ollalan Nuorisoseura Rientola ry

kohteen nimi: **Koivurinta**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-52-2
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1918-1944
ajoitusselite: päärakennus 1933, verkkovaja 1800-luku, entinen koulu siirretty 1930-luvulla
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Vuodelta 1933 periytyvän hirsisen päärakennuksen, Mattilan talosta vuonna 1930 siirretyn ja kylän ensimmäisenä kouluna 1940-luvulle asti toimineen hirsirakennuksen sekä vuonna 1937 muualta siirretyn aitan, 1800-luvulta periytyvän verkkovajan ja uudempien talousrakennusten muodostama pihapiiri.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

-Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi 1987.
-Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten säilyttämisprojekti Nivala-Haapajärven seutukunnassa, 1998.
-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Koski**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-21-61
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusseleite: 1800-luku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Paritupamallinen talonpoikaisrakennus, jonka taitekattoisessa tuvassa on kalkitut seinät. Osittain pärevuoratussa talossa on koristeelliset ikkunapielet ja kuintissa kauniit lasit.

arviointi:

MRKY2015: R

lähteet:

Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi/sivukylät 1987.

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Mieluskylän koulu**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-4-110
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: opetus ja koulutus
ajoitus: 1945-1974
ajoitusselite: 1953
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Jälleenrakennusajan komea punatiilinen kolmikerroksinen koulu ja opettajien asuntola vuodelta 1953.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Turunen Harri 2013. Uskallusta, intoa, uutteruutta - Haapaveden historiaa 1960-luvulta 2010-luvulle.

kohteen nimi: **Mieluskylän nuorisoseurantalo**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-403-11-26 71-403-11-42

kylä/k.osa: Mieluskoski

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1940

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Seurakäytössä oleva hirsirunkoinen nuorisoseurantalo on rakennettu 1922 ja sitä on laajennettu välirauhan aikana 1940. Sisäänkäynnin katoksessa on laudoitettuja pilarit. Koivut rajaavat seurantalons pihamaata kolmelta sivulta.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Kelavuori Hannele 2007. Mieluskylä Rakennetun ympäristön inventointi 2007. Airix

kohteen nimi: **Niva**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-15-117
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: pääarakennus 1900-luvun alku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Rantapeltojen keskellä näkyvällä paikalla sijaitsevan Nivan pihapiiriin kuuluu 1900-luvun alusta periytyvän päärakennuksen lisäksi hirsiaitta ja -sauna, lautarakenteinen varastorakennus ja maakellari. Kylätien varressa on lautarakenteinen kuivaamo.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kelavuori Hannele 2007. Mieluskylä Rakennetun ympäristön inventointi 2007. Airix

kohteen nimi: **Ollalan nuorisoseuran talo**

kunta: Haapavesi

kiinteistötunnus: 71-403-14-6

kylä/k.osa: Mieluskoski

tyyppi: kulttuuri

ajoitus: 1918-1944

ajoitusselite: 1927

arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Ollalan nuorisoseuran vanhan talon hirsistä talkootyönä pystyttämä ja 1927 valmistunut toimitalo. Talo korjattiin 1980-luvun alussa niinikään talkoovoimin.

arviointi:

MRKY2015: R,I

lähteet:

Ollala-Salmenniemi-Pimesjärvi kirjapiiri 2009. Elämää lintujärvien rannoilla. Ollalan Nuorisoseura Rientola ry

Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.

kohteen nimi: **Rantapekkala**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-15-113
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: asuinrakentaminen
ajoitus: 1864-1917
ajoitusselite: päärakennus 1903 siirretty Ollalasta 1930-luvulla, puoji 1903-luku, navetta 1936
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kuvaus:

Komea pihapiiri Pyhäjoen rantamaisemassa. 1903 rakennettu ja 1930-luvun alussa siirretty päärakennus on kaksikerroksinen. Pihapiirissä on myös 1930-luvulla rakennettu puoji ja navetta vuodelta 1936.

arviointi:

MRKY2015: R,M

lähteet:

Kelavuori Hannele 2007. Mieluskylä Rakennetun ympäristön inventointi 2007. Airix

kohteen nimi: **Uusi-Rytky**
kunta: Haapavesi
kiinteistötunnus: 71-403-7-60
kylä/k.osa: Mieluskoski
tyyppi: maa- ja metsätalous
ajoitus: 1864-1917
ajoitussele: päärakennus 1905, maitomeijeri 1900-luvun alku
arvottaminen: maakunnallisesti arvokas

kohteen sisältämät rakennukset: Peltola;

kuvaus:

Komea pihapiiri, jonka vanhimmat rakennukset periytyvät 1900-luvun alusta. Asuinrakennuksessa on poikkipääty, erikoinen kulmikas porstua, kaksi kuistia ja ulkokäytävä kellari. Toisen maailmasodan jälkeen rakennettu talvinavetta on yläisiä lukuun ottamatta tehty porakivistä. Pihapiiriin kuuluu lisäksi viisiosainen puoji, jonka päädyssä on vellikello, talon oma maitomeijeri ja vilja-aitta. Pihasta hieman erillään on kodanmallinen lautainen noin 1900 rakennettu tuulimylly. Uusi-Rytky on kauniilla paikalla Ison Rytkyjärven rannalla ja muodostaa Rytkyn suvun talojen kanssa merkittävän kokonaisuuden.

Uusi-Rytkyn niityllä sijaitseva Peltolan mökki, jossa runoilija ja originelli Viina-Matti alias Matti Viinala syntyi, on Ison Rytkynjärven etelärannalla.

arviointi:

MRKY2015: R,M,S,H

lähteet:

-Haapaveden rakennuskulttuurin inventointi 1987.
-Pohjois-Pohjanmaan kulttuurihistoriallisesti merkittävät kohteet, Osa 3, Pohjois-Pohjanmaan seutukaavaliitto, Oulu 1993.